

Most pedig, hogy elolvastam Madarassy barátunk érző szívvel, megértő lélekkel megírt cikkét a pusztuló, halódó szárazmalomról, nem tudok tovább várni. Megírtam Neked mindezt abban a hitben és reményben, hogy Te, kedves Barátom, akinek szavát Szeged nemes, a magyar sorsot érezve érző közönsége szívesen meghallgatja, rá tudod venni a város illetékes urait: vásároljanak meg a dorozsmai határ legendás szélmalmai közül egyet, ha futja, kettőt vagy többet is és kezeljék városi üzemként. Örlessék rajta a város cselédeinek lisztjét, örlessenek rajta akár egyebet is is mentsenek meg még vagy egy paprikamalmot is.

A magyar társadalom teherbíró képessége túlon-túl igénybe van véve, de Szeged költségvetése talán még elbir egy ilyen — végső fokon nem is megterhelést, hanem — befektetést.

Debrecenben már egyetlen szélmalom sem áll. Halason, Félégyházán, Körösön is megritkultak. Ha Szeged meg nem ment még egy dorozsmai szélmalmot, akkor nem telik bele tíz esztendő és a magyar rónáról eltűnik az utolsó szélvitorla is. És nem telik bele újabb tíz esztendő: a karcsú malomházak utolsóját is belepi a homok.

Hogy ez a szörnyű nivellálás legalább a szélmalmot el ne sodorja, hogy a magyar múlthoz legalább a vígan kelepelő vitorlák emlékeztessenek, hogy a holland és angol malombarátok is megtudják: *fúj még a szél, forog még a dorozsmai szélmalom*, — ezért írtam meg e levelet.

Hollandus barátainak pedig tudtára adom, hogy nemes törekvésük magyar földi megvalósítását az arra legilletékesebb régésznek, etnografusnak és magyar főrnak, Móra Ferencnek kezeibe tettem le, akit

melegen köszöntök

(Budapest.)

Lambrecht Kálmán.

DOROTTYA AVAGY SZEGED DIADALA.

A szegedi templomtér árkádjaiában mellszobrokon és reliefeken szeretném megörökíteni a magyar tudományosság utöröit és kiválóságait. Csodálatos, hogy azt a munkát, amit boldogabb és a lélekszámra nagyobb nemzeteknél a kiváló férfiaknak egész csoportja végzett, nálunk rendszeren egy-egy embernek köszönhetjük. Irodalomtörténelmünk kezdeténél ott látjuk Toldit, a jogtörténet elején Venczellt, művészettörténelmünk uttörésénél Henszlmant — hogy csak pár nevet említek — a maguk óriási életműködésével. Semmelweiss és Eötvös Loránd nagy neve körül is mennyi kiváló természettudóst csoportosíthatunk. Ez nemcsak az egyetemi ifjuságra bat buzdítóan, amint azt a bolognai, páduai és páviai egyetemek történelmi emlékeiktől gazdag csarnokaiban láttam, hanem monumentuma lesz a mi magyar Alföldünkön is a művelődési gondolatnak.

(Klebsberg Kuno gróf,
Nemzeti Ujság febr. 24.)

A vidéki színházak a szegedi *Városi Színház* ma egészen különleges helyzet foglal el. Míg a többi vidéki városban, egy-egy magánvállalkozó küzd a mostoha anyagi viszonyokkal és az egyre rosszabbodó színházi helyzet nehézségeivel, ad-

dig Szegeden maga a város kezeli a színházat a művészeti és gazdasági ügyek fölügyeletével megbízott intendáns és a művészeti igazgató személyében. A városi kezelés nemcsak megingathatatlan anyagi alapot biztosít a szegedi színház számára, hanem lehetővé teszi egy nagyobb szabású művészi munkatervet nyugodt kidolgozását és zavartalan megvalósítását is.

A városi kezelés első két esztendejében ennek a nagyszabású munkatervetnek csupán az előmunkálatait végezheték el. Ugyanis a városi kezelést megelőző években a szegedi színház anyagi és erkölcsi hitele annyira leromlott, hogy a közönség teljesen elszokott e színházbajárástól. Ezzel a kiábrándult és elriasztott közönséggel újra meg kellett kedveltetni a színházat. Mindenekelőtt tehát sürgősen orvosolták a színházépület és a színpadi felszerelés legégetőbb hiányosságait, azután hozzáláttak az előadások művészi színvonalának fokozatos emeléséhez. A kitarató munkának meg is volt az eredménye, mert a közönség újból hozzászokott a színházbajáráshoz. Az operetteket és a könnyebb fajsúlyú színműveket a múlt év óta sorozatos előadásokban játsszák. Idén már az operaelőadásokat is telt nézőtér hallgatja végig több este egymásután. Csupán a komoly drámáknak nincs megfelelő számú közönsége, ez pedig arra magyarázható, hogy a drámai előadások ma még csak nagyritkán érik el a zenés műfajok előadásainak művészi színvonalát. A szintársulat jó, a közönség szereti a színházat, Dr. Pálffy József intendáns és Tarnay Ernő művészeti igazgató tehát idén már hozzákezdhetnek annak a művészi munkatervetnek végrehajtásához, amelynek keretén belül, eredeti darabok színrehozatalával az állandó magyar kísérleti színház eszméjét is meg akarják valósítani.

*

A színház vezetősége Kacsóh Pongrác poszthumusz daljátékával, a *Dorottyával* nyitotta meg az eredeti bemutatók sorát. Ez a bemutató országos visszhangot keltett. A *János vitéz* tragikus körülmények közt elhunyt zeneszerzőjének hátramaradt daljátékát kegyeletes szavakkal méltatta az egész magyar sajtó. A *Dorottya* meg is érdemelte, hogy az ország közvéleménye előtt foglalkozzanak vele, mert ez a daljáték bátran fölveheti a versenyt a fővárosi magán-színházak sikeres újdonságaival.

Csakhogy a Szegeden bemutatásra szánt darabok kiválogatásánál nem lehet az a szempont egyedül irányadó, hogy az új mű mennyire űti meg a fővárosi színpadokon megszokott színdarabok mértékét. Azt is meg kell vizsgálnunk, hogy mennyiben tér el tőlük. Hiszen ezek az eredeti bemutatók űrt akarnak betölteni a magyar színházi világban, a kísérleti előadások eszméjét kell megvalósítaniok. A kísérleti előadásnak pedig mi a célja? Semmiesetre sem a megszokott színdarabok számbeli szaporítása, hanem a színpad és a drámairodalom új lehetőségeinek és értékeinek föl kutatása, bemutatása és kipróbálása.

Ha ebből a szempontból vizsgáljuk a *Dorottyát*, akkor is csak helyeseltetjük a színház vezetőségének választását. Mert a *Dorottya*, ha nem is jelent korszakalkotó újítást a zenedráma téréen, ha nem is hoz kész eredményeket, azért mégis figyelemreméltó kísérlet, érdekes és szép próbálkozás.

Kacsóh Pongrác a magyar népies dal elemeit akarta operává fejleszteni. Magyaros ritmusú dalainak meleg, bánatos motívumait megpróbálta fölfokozni a többszólamú formáig, átölelni a kórusokba és fölhasználni a drámai helyzetek festésére. Csakhogy Kacsóh par excellence dalszerző volt. Dallamai néha ugyan betöltik a zenedráma formáit, de legtöbbször a forma alkalmazkodik, egy-

szerűsödik a melódiához. Csak a magánénekekben érvényesül teljes szépségében Kacsóh muzsikája. Többszólamú zárt tételek alig fordulnak elő az egész daljátékban.

A *Dorottya* meséjének fölépítésében szintén van valami dalszerű. Ugyanaz a hangulat dominál mind a három fölvonásban: a melankólia, Kacsóh dalainak alaphangulata. Az erősen lírai színezetű cselekmény elevenen elgondolt, kedves, épkézláb történet, de sajnós, a szerzőnek nem volt elegendő kiviteli ereje és így Kacsóh muzsikájának drámai lendületét gyakran a szöveg, a saját szövege akasztja meg. A melódiák egyéni bája azonban elfeledteti a hallgatóval a drámai szerkezet hiányosságait.

A dalszerző Kacsóh Pongrác *Dorottya*ja tetszetős mű ugyan, de nem hoz kész eredményeket, nem tökéletes megoldása a népi zenedrámá problémájának. Lehetséges, hogy Kacsóht csupán betegsége gátolta a föladat sikeres kivitelében. Valószínűbb azonban, hogy maga a kísérlet kiindulási pontja is téves. Kacsóh ugyanis a népies dalból indult ki, azaz abból a muzsikából, amely a magyar népdal, de legtöbbször a cigányzene külső sajátosságait utánozza. Nem is alkothatott tehát mást, csakis ennek megfelelő műfajú zenedrámát, vagyis szintén a felületeken mozgó és külső sajátosságokat utánzó, megzenésített népies színművet.

*

A *Dorottya* országos sikeréből oroszánrészt illeti a szegedi színtársulatot, amely ezzel az előadással bebizonyította, hogy ennél nagyobb és merészebb föladat megoldására is képes. Az osztatlan siker elsősorban a szegedi színtársulat érdeme, Szeged diadala. Nemcsak a színészek játéka és énekművészete dicséretes, hanem elismerésreméltó az ízléses, gondos rendezés és a zenekar munkája is.

Kívánatos lenne azonban, hogy ezentúl, különösen az eredeti bemutatók alkalmával, az új színpadi lehetőségek keresését se tévesszék szem elől. A szegedi színházra ezen a téren vár a legnagyobb föladat. A szegedi eredeti bemutatók jelentősége majd akkor bontakozik ki teljes egészében, ha a színpadművészet területén is új eredményeket tud fölmutatni a színház. Épen ezért akármilyen nagy diadal is *Dorottya* országos sikere, a szegedi színház számára csak egy állomás lehet azon az úton, amely a korszerű magyar színpadművészet megteremtése felé vezet.

(Szeged.)

Hont Ferenc.

A DÁN ALFÖLDÖN.

A Szegeden megjelenő *Népünk és Nyelvünk* c. folyóirat, a szegedi Alföldkutató Bizottság és a többi „alföldi” kulturális tényező figyelmébe ajánljuk az alábbi igen érdekes cikket.
Szerk.

Nem csodálkozom, ha a magyar mezőgazdaság irányítói és a falu társadalmi életének vezetői fejtegetéseikben állandóan dán példákra hivatkoznak. Az első pillanatban olyan rokon előttünk ez a föld. Ha a távolról jövő utazó valamelyik augusztusi reggelen kitékint a hálókocsi ablakából a jütlandi szteppére vagy a seelandi mezőkre, úgy érzi magát, mintha a magyar Alföld tájain kat-